

รางวัล...ราชาแห่งยาแก้พิษ
รางวัล ตำนานเล่าขาน ยาวนานใน
สังคมไทย มีในนิยายเพชรพระอุมา
รางวัลมีชื่อเสียงหนักหนาในการ
เป็นยาแก้พิษ ทั้งพิษยาเบื่อ ยาสิ่ง ยาฆ่า
แมลง พิษพิษ เห็ดพิษ รวมไปถึงพิษสุรา
และยาเสพติด ไม่เว้นแม้แต่พิษงู แมลง
ป่องหรือตะขาบ จากเรื่องเล่าของหมอยา
พื้นบ้าน จากตำนานที่เลือนลาง สู่วาม
เป็นจริง...

ในโลกของมลพิษทั้งอากาศที่ปนเปื้อน
ด้วยสารปรอท รวมไปถึงสารพิษนานาชนิด
ที่เรานำเข้าสู่อวัยวะต่างๆ วัน ทั้งในรูป
ของอาหารที่ปนเปื้อนยาฆ่าแมลงและสาร
เคมีเจือสี เติมรส แต่งกลิ่น กันบูด ฯลฯ
รวมทั้งการสัมผัสและการสูดดม ซึ่งกลไก
การขับถ่ายของเสียและสารพิษออกจาก
ร่างกายของเรา ไม่ว่าจะเป็น ไต ตับ ต่าง
ทำงานหนักมากขึ้นทุกๆ วัน (ถ้าอวัยวะเหล่านี้
ร้องบอกเราได้ คงบอกแล้วว่า ทำงานไม่
แล้วจริงๆ) ดังนั้น ในร่างกายของคนใน
ยุคนี้จึงมีสารพิษตกค้างสะสมรอวันตาย
แบบผ่อนส่งกันถ้วนหน้า

จากประสบการณ์ของชาวบ้านไทย
(นั่น...ว่าเป็นของชาวบ้านไทย เพราะไม่มี
ข้อมูลการใช้รางวัลในประเทศอื่น) เริ่ม
จากอาจารย์หมอที่คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ญ. พารมี เตชะเสน
เห็นแนวรอดชีวิตจากยาเบื่อด้วยรางวัล จึง
ได้มาทำการวิจัยรางวัลในการแก้พิษยาฆ่า
แมลง ในปี 2523 จากนั้น จนถึงปัจจุบันก็มี
รายงานศึกษาวิจัยฤทธิ์ของรางวัล ในการแก้
พิษต่างๆ ทั้งพิษจากยาฆ่าแมลง สารหนู
สตริกนิน ตะกั่ว เหล็ก รวมไปถึงการบำบัด
การติดยาเสพติดในกลุ่มยาบ้าและโคเคน...

รางวัล ยังช่วยชีวิตผู้ป่วยที่มีความหวัง
น้อยนิดในการรอดชีวิตจาก...พิษ ในการกิน

สมุนไพรยอดนิยม...รางวัล กระจายดำ อัคคีทวาร และว่านหอมแดง มีแจกฟรี ในงานมติชน เฮลท์แคร์ 2011 ณ เฟลนนาเรียฮอลล์ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์

สมุนไพร ใกล้บ้าน

ยาฆ่าหญ้า ผู้ป่วยกินไข่แมงดาทะเลที่เป็นพิษ
หรือผู้ป่วยที่กินรากของชะนางแดงกินขนาด
รางวัล...เป็นอะไรที่มากกว่ายาแก้พิษ
รางวัล...เป็นยาเย็นแก้ร้อนในกระหายน้ำ
ใช้ปรุงเป็นยาเขียวถอนพิษไข้ ถอนพิษผิด
สำแดง

รางวัล...ยังเป็นหมอมือหนึ่งชั้นยอด แม้
หมอยามักบอกว่า อาบน้ำรางวัลต้มผิว
พรรณจะผุดผ่อง รากรางวัลฝนกับน้ำชาว
ข้าวทาหน้า หน้าจะขาว สิว ผ่า จะไม่มี

รางวัล...ยังมีสรรพคุณ แก้ผื่นคันจาก
อาการแพ้ต่างๆ แพ้สารพิษในแม่น้ำที่น้ำเน่า
แก้เริ่มงูสวัด ถอนพิษปวดแสบปวดร้อน
จากไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ซึ่งปัจจุบันก็มีการ
ยืนยัน จากรายงานการศึกษาที่บอกว่า
รางวัลมีฤทธิ์ต้านการอักเสบ และต้านไวรัส
โรคเริมได้ดี

รางวัล...มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระอันดับ
ต้นๆ มีแนวโน้มจะนำมาใช้ปกป้องสมอง
จากการทำลายของสารพิษและป้องกันพิษ
จากการได้รับเคมีบำบัดในผู้ป่วยมะเร็ง

รางวัล...ยังเป็นยา ทำให้เจริญอาหาร
บำรุงร่างกาย แก้อาเจียนในเด็กน้อย แก้ตับ
เคลื่อนตับทรุด แก้พิษที่ทำให้เกิดติชาน ซึ่ง
กินน้ำที่สกัดจากใบที่การศึกษาในห้องทดลอง
พบว่า รางวัลมีฤทธิ์ลดความดันโลหิต

รางวัล...ในหมูปอหมอยาพื้นบ้านต่าง
ยืนยันว่า รางวัลลดความดันโลหิตติดกัน ซึ่ง
กินน้ำที่สกัดเช่นกันว่าการศึกษาในห้องทดลอง
พบว่า รางวัลมีฤทธิ์ลดความดันโลหิต

รางวัล จึงเป็นสมุนไพรที่คนไทยควร

ภาคภูมิใจ ในการที่นำกลับมาใช้อย่างมั่นใจ
ด้วยมีการทดสอบพิษเรียบร้อยแล้ว พบ
ว่า...ไม่มีพิษ

เหตุผลที่ให้ รางวัล เป็น Herb of the
year หรือ เป็น product champion

1. เกษตรกรมียาฆ่าแมลงตกค้างใน
กระแสเลือด รางวัล มีรายงานการศึกษาว่า
สามารถลดปริมาณสารพิษในกระแสเลือด
ได้โดยวัดจากเอ็นไซม์โคลิเนสเตอเรส
2. สิ่งแวดล้อมปนเปื้อนไปด้วยสารพิษ
อาทิสารตะกั่ว ซึ่งเกิดจากเผาถลุงเชื้อเพลิง
สารตะกั่วสามารถสะสมได้ โดยเฉพาะใน
ส่วนของสมองที่เกี่ยวข้องกับความจำและ
การเรียนรู้ มีรายงานการศึกษาว่า รางวัล
ลดการทำลายสมองของตะกั่วและเพิ่ม
ปริมาณสารต้านอนุมูลอิสระในสมองที่ได้
รับสารตะกั่ว
3. มีประสบการณ์ของการใช้รางวัลใน
การช่วยชีวิตผู้ที่ได้รับสารพิษ พิษพิษ หรือ
สัตว์ที่เป็นพิษ ตัวอย่างเช่น คนไข้ที่กินไข่
แมงดาทะเลที่เป็นพิษ ที่โรงพยาบาลชุมพร
เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2552
4. รางวัลเป็นสมุนไพรที่มีความปลอดภัย

สูง ทั้งจากการที่ชาวบ้านมีการกินเป็นผัก และ
การศึกษาพิษเรื้อรังของกรมวิทยาศาสตร์
การแพทย์

5. รางวัลมีสรรพคุณอื่นที่เป็นประโยชน์
ต่อสุขภาพ เช่น การที่มีฤทธิ์ในการลดการ
อักเสบจึงมีประโยชน์ในการแก้ผื่นคัน
ผื่นแพ้ รางวัลมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระสูงมาก
จึงน่าจะมีประโยชน์ต่อผู้ป่วยมะเร็งที่ใช้เคมี
บำบัดหรือป้องกันความเสี่ยงของร่างกาย
รางวัลยังมีประโยชน์ต่อผู้ป่วยที่ต้องลด เลิก
ยาเสพติด

6. รางวัลเป็นสมุนไพรที่มีรายงานการใช้
และการวิจัยในเมืองไทยเป็นส่วนใหญ่ถือ
ว่าเป็นสมุนไพรที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยได้

7. รางวัลปลูกง่าย เพาะพันธุ์ง่าย จึง
สามารถนำมาใช้ทั้งในการใช้ในระดับครัว
เรือนและในระดับอุตสาหกรรม

กระจายดำ
กระจายดำ เป็นพืชล้มลุกวงศ์เดียวกับ
กระจาย สกุล Kaempferia เป็นหัวคล้าย
ขิง ว่าน หรือโพล มีชื่อวิทยาศาสตร์
Kaempferia parviflora Wall. Ex Baker

วงศ์ ZINGIBERACEAE

วิธีการปลูก... ใช้หัวหรือเหง้าพันธุ์ที่แก่จัด มีอายุประมาณ 11-12 เดือน แยกหัวโดยหักออกเป็นข้อๆ ตามรอยต่อของหัว ผึ่งกลบดินให้มิดแต่ไม่ลึก โดยใช้ระยะปลูกระหว่างแถวและระหว่างหลุมเท่ากับ 0.20x0.25 เมตร หรือ 0.25x0.30 เมตร ปลูกเสร็จแล้วใช้กลบหลุมกลบเบาๆ อีกชั้นหนึ่ง เนื่องจากกระชายดำเป็นพืชดั้งเดิมของชาวเขา จึงเชื่อกันว่ากระชายดำที่ดีมีคุณภาพ จะต้องปลูกบนพื้นที่ที่สูงจากระดับน้ำทะเล ตั้งแต่ 500-700 เมตร เจริญเติบโตและลงหัวได้ดีในดินร่วนทราย มีการระบายน้ำดี ไม่ชอบน้ำขัง ไม่ชอบแดดจัด ชอบแดดร่มรำไร เกษตรกรจึงนิยมปลูกกระชายดำระหว่างแถวไม้ยืนต้น

การเก็บเกี่ยว... ควรเก็บเกี่ยวในช่วงที่พืชเจริญเติบโตเต็มที่ อายุเก็บเกี่ยวของกระชายดำ ประมาณ 8-9 เดือน ซึ่งจะเก็บเกี่ยวในเดือนธันวาคม-มกราคม ในช่วงนี้สังเกตเห็นใบ จะเริ่มแกมสีเหลืองและแห้งตายลงในที่สุด การเก็บเกี่ยวเร็วกว่ากำหนดอาจมีผลต่อคุณภาพ โดยเฉพาะสีของหัวจะไม่เข้ม ซึ่งเป็นกระชายดำที่ตลาดไม่ต้องการ

การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

การขุดหัวกระชาย... ถ้ายกเป็นแปลงตอนปลูก จะเก็บเกี่ยวได้ง่าย โดยใช้จอบหรือเสียมขุดหัวขึ้นมา แล้วเคาะดินให้หลุดออกจากหัวและราก เกษตรกรนิยมนำหัวกระชายดำที่ขุดได้ใส่ถุง แล้วนำไปทำความสะอาดที่บ้าน โดยการปัดรากออกจากหัวให้หมด ให้เหลือแต่หัวล้วนๆ โดยเฉลี่ยหัวพันธุ์ 1 กิโลกรัม สามารถให้ผลผลิตได้ 5-8 กิโลกรัม ดังนั้น 1 ไร่ จะได้ผลผลิต ประมาณ 1,000-2,000 กิโลกรัม

สารสำคัญ... สารที่พบในเหง้ากระชายดำได้แก่ borneol, sylvestrene ซึ่งแสดงฤทธิ์ต้านจุลชีพ และสาร 5,7-ไดเมทอกซีฟลาโวน (5,7-dimethoxyflavone = 5,7-DMF) ซึ่งแสดงฤทธิ์ต้านอักเสบ นอกจากนี้รายงานการวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่นปี 2547 พบสารพวกฟลาโวนอยด์ 9 ชนิด เช่น สาร 5,7,4'-trimethoxyflavone, 5,7,3',4'-tetramethoxyflavone, 3,5,7,4'-tetramethoxyflavone เป็นต้น

ผลการศึกษาฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา

1. ฤทธิ์ต้านอักเสบ

สาร 5,7-ไดเมทอกซีฟลาโวน (5,7-DMF) ที่แยกได้จากเหง้ากระชายดำ มีฤทธิ์ต้านการอักเสบเทียบได้กับยามาตรฐานหลายชนิด คือ แอสไพริน, อินโดเมทาซิน, ไซโคลคอร์ติโซน และเพรดนิโซโลน จาก

การศึกษาฤทธิ์ต้านอักเสบของสารนี้ในสัตว์ทดลองด้วยวิธีการต่างๆ พบว่า สาร 5,7-DMF สามารถต้านการอักเสบแบบเฉียบพลันได้ดีกว่าแบบเรื้อรัง โดยแสดงฤทธิ์ยับยั้งการรวมของอุ้งเท้าหนูขาวจากสารคาราจีนเนนและเคโอลินได้ดีกว่าฤทธิ์ยับยั้งการสร้าง granuloma จากการฝังล้าไลต์ผิวหนึ่ง นอกจากนี้ พบว่า สาร 5,7-DMF มีฤทธิ์ยับยั้งการเกิด exudation และการสร้างสาร Prostaglandin อย่างมีนัยสำคัญ เมื่อศึกษาฤทธิ์ต้านการอักเสบในช่องปอดของหนูขาว (rat pleurisy)

2. ฤทธิ์ต้านเชื้อจุลินทรีย์

สาร 5,7,4'-trimethoxyflavone และ 5,7,3',4'-tetramethoxyflavone แสดงฤทธิ์ต้านเชื้อ Plasmodium falciparum ที่เป็นสาเหตุของโรคมาลาเรีย ส่วนสาร 3,5,7,4'-tetramethoxyflavone และ 5,7,4'-trimethoxyflavone แสดงฤทธิ์ต้านเชื้อ Candida albicans และแสดงฤทธิ์ต้านเชื้อ Mycobacterium อย่างอ่อน

3. พิษต่อเซลล์มะเร็ง (cytotoxic activity)

จากการทดสอบผลของฟลาโวนอยด์ 9 ชนิด ของกระชายดำต่อเซลล์มะเร็ง เช่น KB, BC หรือ NCI-H187 ไม่พบว่ามีสารใดทำให้เกิดพิษต่อเซลล์มะเร็งที่ทดสอบ

4. ฤทธิ์ขยายหลอดเลือดแดง

มีรายงานการวิจัยว่า สารสกัดด้วยเอทานอลของกระชายดำมีฤทธิ์ขยายหลอดเลือดแดงใหญ่ (aorta) ละลวดการหดเกร็งของลำไส้เล็กส่วนปลาย (ileum) ของหนูขาว และยับยั้งการเกาะกลุ่มของเกล็ดเลือดของคน

การศึกษาทางพิษวิทยา

การศึกษาพิษเรื้อรังระยะเวลา 6 เดือนของผงกระชายดำในหนูขาว ในขนาด 20, 200, 1,000 และ 2,000 มิลลิกรัม/กิโลกรัม/วัน เทียบกับกลุ่มควบคุมที่ได้รับน้ำ พบว่าหนูที่ได้รับกระชายดำทุกกลุ่มมีน้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้น อาการและสุขภาพไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุมหนูที่ได้รับกระชายดำ ขนาด 2,000 มิลลิกรัม/กิโลกรัม มีน้ำหนักสัมพัทธ์ของตับสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ อาจเนื่องจากมีน้ำหนักตัวที่ต่ำกว่ากลุ่มควบคุม และมีเม็ดเลือดขาวอีโอซิโนฟิลต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ แต่ยังคงอยู่ในช่วงค่าปกติ ในหนูเพศเมียที่ได้รับกระชายดำ ขนาด 2,000 มิลลิกรัม/กิโลกรัม มีระดับคอเลสเตอรอลสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ หนูทั้งสองเพศที่ได้รับกระชายดำ 2,000 มิลลิกรัม/กิโลกรัม มีระดับซีรั่มโซเดียมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ แต่ยังคงอยู่ในช่วง

ค่าปกติ ผลการตรวจอวัยวะทางจุลพยาธิวิทยานั้นไม่พบการเปลี่ยนแปลงที่บ่งชี้ว่าเกิดจากความเป็นพิษของกระชายดำ

รายงานการวิจัยทางคลินิก

ยังไม่มีรายงานการวิจัยเพื่อประเมินประสิทธิภาพของกระชายดำในคน

สรรพคุณ

กระชายดำ มีรสขม เผ็ดร้อน บำรุงฮอริโมนเพศชาย กระตุ้นประสาท ทำให้กระชุ่มกระชวย บำรุงกำลัง เป็นยาอายุวัฒนะ ชะลอความแก่ ขับลม ขับปัสสาวะ แก้โรคกระเพาะอาหาร ช่วยย่อย แก้ท้องอืดท้องเฟ้อ เนื่องจากรับประทานอาหารไม่เป็นเวลา บำรุงเลือดสตรี แก้กษาว ทำให้ประจำเดือนมาเป็นปกติ ตามตำรากล่าวว่ากระชายดำมีสรรพคุณแก้โรคในปาก เช่น ปากเปื่อยปากเป็นแผล แก้วปวดมวนท้อง รักษาโรคปวดข้อ ปวดหลัง ปวดเมื่อยตามร่างกาย รักษาโรคภูมิแพ้ ขับพิษต่างๆ ในร่างกาย รักษาโรคบิด เป็นต้น

จากข้อมูลทางด้านวิทยาศาสตร์พบว่ากระชายมีฤทธิ์ต้านจุลชีพ ต้านการอักเสบเทียบได้กับยาหลายชนิด เช่น แอสไพริน อินโดเมทาซิน และเพรดนิโซโลน แม้ว่าปัจจุบันยังไม่มีข้อมูลการวิจัยสนับสนุนสรรพคุณของกระชายดำมากนัก แต่มีการใช้กระชายดำเพื่อเสริมสุขภาพกันมาก ทำให้มีราคาค่อนข้างสูง ประมาณ 200-4,000 บาท/กิโลกรัม กองบรรณาธิการเกษตรกรรมธรรมชาติ (2546) ได้รายงานผลการสัมภาษณ์ พ.ญ. เพ็ญญา ว่าควรกินกระชายดำเป็นยาในรูปยาต้ม ปริมาณที่พอเหมาะ ไม่ควรใช้กระชายดำเกินร้อยละ 10-20 การกินแบบยาต้มไม่กินแบบต่อเนื่องยาวนาน ควรกินตามนี้ไปก่อนจนกว่ามีข้อมูลวิจัยยืนยันว่าไม่มีผลข้างเคียง และระบุถึงปริมาณที่กินได้แล้วปลอดภัย

ตามตำรายาแผนโบราณ กระชายดำเป็นยาอายุวัฒนะ ซึ่งมีวิธีใช้ ดังนี้

กระชายดำแบบหัวสด

ใช้เหง้า (หัวสด) ประมาณ 4-5 ชืด ต่อบุรุษชาว 1 ขวด ดองสุรชาวดื่มก่อนรับประทานอาหารเช้า ปริมาณ 30 ซีซี หรือ ผานเป็นแวนบางๆ แขน้ำดื่ม หรือจะดองกับน้ำผึ้ง ในอัตราส่วน 1 : 1

กระชายดำแบบหัวแห้ง

หัวแห้งดองกับน้ำผึ้งแท้ ในอัตราส่วน 1 : 1 นาน 7 วัน แล้วนำมาดื่มก่อนนอน

กระชายดำแบบชาขง

ผงแห้งกระชายดำ 1 ชอง ชงน้ำร้อน 1 แก้ว (ประมาณ 120 ซีซี) แต่งรสด้วยน้ำตาลหรือน้ำผึ้ง ตามต้องการ

อัครีทวาร

อัครีทวาร กินแล้วสวย ยาบำรุงผู้หญิง

สมุนไพรชนิดนี้มีการใช้มาราว 3,000 ปีแล้ว มีชื่อเป็นภาษาสันสกฤตว่า "ภารงคิ (Bharangi)" มีชื่อทางวิทยาศาสตร์คือ Clerodendrum serratum (Linn.) อยู่ในวงศ์ Verbenacea อัครีทวาร เป็นที่รู้จักในหมู่หมอยาอีสานแถวๆ สกลนคร ว่า หมากถูกแย้ง ส่วนหมอยาแถวๆ วาริชภูมิ จะเรียกว่า "พาสะเมมา" สมุนไพรชนิดนี้ขึ้นอยู่ตามโคกทั่วๆ ไป แถวๆ อีสาน คนอีสานจะนำช่อดอกมาหมักไฟหรือย่างกินกับซุบหน่อไม้ หมกหน่อไม้ แกงหน่อไม้ ทำสุกแล้วยังมีรสชาติเหมือนกินสดๆ ทางเชียงใหม่เรียกหัวสามเกียน ไทยใหญ่ เรียก อัครีทวาร

อัครีทวาร ไม่พุ่มยืนต้น ขนาดเล็ก สูง 2-3 เมตร เปลือกลำต้นบาง ผิวเรียบ สีน้ำตาลเข้ม

ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกจากลำต้นตรงข้ามกันเป็นคู่แบบสลับ ใบเรียงรูปใบหอก กว้าง 4-6 เซนติเมตร ยาว 15-20 เซนติเมตร ใบมีสีเขียวสด ขอบใบหยักฟันเลื่อยด้วยลักษณะและความสวยงามของดอก อัครีทวารเป็นสมุนไพรที่สามารถนำมาปลูกเป็นไม้ประดับ ซึ่งก็ต้องชอบอุณหภูมิเหมาะสม โพรที่มีมีการนำสมุนไพรที่คนไม่ค่อยรู้จักแล้วมาเผยแพร่

อัครีทวาร เป็นสมุนไพรเก่าแก่ที่หมอยาทุกภาครู้จัก ใช้เป็นยาได้ทั้งรากและใบ

ราก ของอัครีทวารซึ่งมีรสขมเผ็ดร้อน ถูกใช้เป็นยาในหลายระบบคือ ระบบกระเพาะอาหารและลำไส้ โดยมีสรรพคุณช่วยย่อยอาหาร ขับลม รักษาอาการเบื่ออาหาร แก้วปวดเกร็งในท้อง แก้วคลื่นไส้อาเจียน ริดสีดวงทวาร จากการที่รากอัครีทวารมีรสขมร้อนทำให้อัครีทวารมีสรรพคุณ ช่วยทำให้เสมหะแห้ง จึงช่วยระบบทางเดินหายใจได้ดี เช่น หอบหืด ไอ ริดสีดวงจมูก (อาการอักเสบเรื้อรังของโพรงจมูก) แผลอากาศ ทั้งยังใช้ในการแก้ไข้ การใช้รากเป็นยาจะใช้ทั้ง

การต้มกินหรือบดเป็นผง นอกจากนี้ ยังใช้ รากสดตำผสมกับขิงและลูกผักชีละลายน้ำ ดื่มแก้คลื่นเหียนอาเจียน รากแห้งหรือ ลำต้นแห้งนิยมนำปูนใส่ให้ชันๆ เป็น ยาเกลืออนมี หัวริดสีดวง ทาแผลบวมได้ดี อีกด้วย ส่วน ใบ ของอัคคีทวารมีฤทธิ์ในการ แก้อักเสบ รักษาโรคผิวหนัง วิธีใช้ใบของอัคคีทวารคือ การ บดเป็นผงรับประทานแก้ริดสีดวงทวาร หรือจะเคี้ยวใบสดๆ รับประทานเลยก็ได้ รวมทั้งใช้ใบตากแห้งผสมไพลินผสมหัว ริดสีดวงทวารให้ยุบพองหายได้ และยังใช้ ภายนอกตำพอกรักษาโรคผิวหนังพวกกลาก เกลื้อน ดูดหนอง ใช้ตำพอกแก้ปวดขัด ตามข้อ แก้ปวดศีรษะเรื้อรัง ใบของอัคคี ทวารยังมีสรรพคุณแก้จุกเสียดในท้องเช่น เดียวกับราก จึงนิยมนำต้มกินแก้ท้องอืด และใช้ใบสดโขลกเอาน้ำกินเมื่อคลอเคลือบ แล้ว เพื่อให้มดลูกเข้าอู่และแก้อักเสบ ใบ “องอัคคีทวารยังมีนิยมนำต้มกับขิงกินแก้ ลอดลมอักเสบ และนอกจากนี้ ส่วน ลำต้นของอัคคีทวารนอกจากจะมีสรรพคุณ คล้ายๆ ใบ เนื้อไม้มีสรรพคุณในการขับ ปัสสาวะ ชาวบ้านจึงนิยมนำลำต้นเป็นชิ้น บางๆ ตากแห้งต้มดื่มขับปัสสาวะ ขับนิ่ว ลดความดัน แก้ปวดท้อง แก้ไข้ป่า ส่วนผล สุกหรือดิบเคี้ยวค่อยๆ กลืนน้ำแก้อุจจาระ แก้อุจ และนอกจากนี้แล้ว อัคคีทวารยังมี นิยมรอกาสัตว์พาหนะ เช่น โค กระบือ ที่ เป็นโรคเกี่ยวกับกระเพาะอาหาร จะเห็นว่า อัคคีทวารมีประโยชน์ทางยามากมาย แต่ที่ นิยมใช้มากที่สุดคือ การใช้เป็นยารักษาโรค สีดวงทวาร ปัจจุบัน มีการศึกษาฤทธิ์ทาง เภสัชวิทยาของอัคคีทวาร พบว่า อัคคีทวาร มีฤทธิ์ต้านการแพ้ ต้านฮิสตามีน ต้านการ บีบตัวของลำไส้ ลดความดันโลหิต ฆ่าเชื้อ โรค ขับลม

จะเห็นได้ว่า อัคคีทวาร เป็นสมุนไพรที่มี ประโยชน์มากมาย เป็นผัก เป็นยา เป็นไม้ ประดับ และเป็นสมุนไพรที่เก่าแก่ตัวหนึ่ง ที่ หมอยาทุกภาคเคยใช้เป็นยาแต่พอมายุคนี้ ยุคที่ยาฟรี คนไม่ต้องรับผิดชอบกับ สุขภาพของตัวเอง ผ่าไว้กับโรงหมอ โรง พยาบาล งบประมาณเท่าไรจึงจะพอให้ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า รักษาฟรีก็ อยู่นี่คนไม่ถูกทอดทิ้งเวลาเจ็บป่วย แต่จะ ทำอย่างไรที่ไม่ใช่ว่าสุดท้ายแล้ว รัฐบาลเงิน หมด ไม่มีจ่ายให้โครงการนี้ บริษัทจาก ต่างประเทศก็ยังโยกเงินกลับ แต่เราจะอยู่ได้ ถ้าเรามี...ความรู้อันจะใช้สมุนไพรในบ้านเรา

การใช้ประโยชน์ของชาวเขา ชาวเขาเผ่าปะหล่อง และไทยใหญ่ ใช้ ยอดอ่อนและดอกอ่อนลวกทำเป็นผักจิ้ม

หรือปรุงแทนผัก ใช้รากต้มน้ำดื่มแก้หนาว เฝ่า มูเซอใช้ใบต้มน้ำดื่มแก้กรดในท้อง ท้องอืด ท้องเฟ้อ ทั้ง 3 เผ่า และจีนฮ่อ ใช้ต้นและ ใบต้มอาบแก้ไข้ให้เด็ก และอาบเป็นยาบำรุง กำลังให้แก่ผู้หญิงคลอดใหม่ๆ ชาวเขาเผ่า เย่าใช้ใบสดเคี้ยวเป็นยาพอกแก้คางทูม กะหรี่ปั๊วขยาใบเอาน้ำทาแก้ผดผื่นคัน ใช้ รากสดหรือตากแห้งต้มน้ำดื่มเป็นยาพอก เลือด หรือใช้รากรวมกับหัวปลีเลย ราก มะละกอต้มและหนาดต้มน้ำดื่มเป็นยา ทำแห้ง ใช้ทั้งต้นสดหรือตากแห้งต้มน้ำรวม กับต้นหม้อค้อ โดไม้รู้ลม และบัวบก ต้ม เป็นยาแก้ไข้ เผ่าอีก้อ ม้ง และมูเซอ ใช้รากและบางครั้งรวมกับรากข้าวเม่านก Tadehagi triquetrum ต้มน้ำดื่มแก้ไข้ มาลาเรีย ม้ง ใช้รากต้มน้ำดื่ม สำหรับผู้ชาย เพื่อกระตุ้นผสมติดในการมีลูก เผ่าอีก้อ ม้ง กะหรี่ปั๊ว มูเซอ ลีซอ และพม่า ใช้ต้นและ ทั้งต้นตำเป็นพอก หรือใช้น้ำทาแก้บวมฟกช้ำ หรือทาบาดแผลสด เป็นยาระงับเชื้อหรือ รักษาแผลเมื่อย ต้มน้ำดื่มเป็นยาแก้ไข้ แก้ไข้ ปวดท้อง ท้องอืด ท้องเฟ้อ อาหารไม่ย่อย ท้องเดิน ถ่ายพยาธิตัวแบน แก้ไข้ในไต และแก้หืด นอกจากนี้ ยังใช้เป็นยากระตุ้น บำรุงกำลัง กระตุ้นให้คลอดบุตรง่าย ชาว เขาเผ่ามูเซอ เชื่อว่าผีบรรพบุรุษ ได้ให้พืช ชนิดนี้สำหรับรักษาผู้ป่วยนานมานับหลาย ร้อยปี และจะให้ผู้ป่วยหายต้องแบ่งให้แม่ วัวกินส่วนหนึ่งด้วย

การใช้ประโยชน์ของชาวบ้านพื้นล่าง
ใช้เป็นยาพื้นบ้าน รากผสมลูกผักชีต้มน กินแก้คลื่นเหียน อาเจียน เข้ายาแก้ริดสี ดวงทวาร ต้นตำพอกหรือใช้น้ำทาแก้กลาก เกลื้อน โรคเรื้อน ปวดศีรษะ ขัดตามข้อ ต้มน้ำดื่มแก้จุกเสียดในท้อง เป็นยาขับ ปัสสาวะ แก้ปัสสาวะพิการ ใบตำพอกแก้ โรคผิวหนัง กลาก เกลื้อน ปวดศีรษะ ขัด ตามข้อ ดูดหนองจากแผลเมื่อย ใบแห้งบด โรยไฟรมริดสีดวงทวาร ต้มดื่มแก้จุกเสียด ในท้อง และบำรุงกำลังสตรีหลังคลอดบุตร ผลเคี้ยวกลืนน้ำแก้อุจ ต้มน้ำหยอดแก้โรค เยื่อตาอักเสบ รากและต้นฝนกับนำปูนใส่ ให้ชันแก้คลื่นหัวริดสีดวงทวารให้ยุบหาย

การใช้ประโยชน์ของชาวบ้านในต่าง ประเทศ
แรงงานอินโดนีเซียรับประทานใบ ยาม ที่ต้องทำงานออกแรง โดยทั่วไปใช้ยอดอ่อน รับประทานดิบเป็นเครื่องเทศหรือปรุงเป็น น้ำดื่ม ตำส่วนผสมยาให้วัวกินเมื่อมีปัญหา เกี่ยวกับท้องอืด ท้องเฟ้อ หรือท้องเดิน ใน มาเลเซียคนงานรับประทานดอก ในยาม ทำงานทั้งต้นใช้ตำเป็นยาพอกแก้โรคผิวหนัง แผลคุดทะราด โรคเรื้อน อากาศใช้เรื้อรัง

ปวดศีรษะ และเป็นส่วนผสมของยาทาแก้ ปวดตามข้อ ข้อแข็ง น้ำดื่มใช้ดื่มแก้อาการ ปวดระดู ในอินเดียใช้รากเป็นยาแก้ไข้ ใช้รู มาติกาและแก้ธาตุพิการ อาหารไม่ย่อย ใบ ใช้เป็นยาพอกหรือยาทาภายนอกแก้อาการ ปวดศีรษะ ปวดตา เมล็ดใช้แก้อาการบวมหน้า

ว่านหอมแดง :
ว่านข้าวเผ...
ชื่อของข้าว แก้วหัว
บำรุงเลือด

ว่านหอมแดง เป็นไม้ล้มลุกกลางหัว ใบจับ ตามยาวคล้ายพัด ดอกสีขาวคล้ายๆ ดอก กล้วยไม้ สามารถปลูกเป็นไม้ประดับได้ดี หัวเป็นสีแดงถึงข้างใน ว่านหอมแดง มี ลักษณะหัวคล้ายหัวหอมแดงที่เราใช้ปรุง อาหารแต่ยาวกว่า ซึ่งว่านหอมแดงเป็นพืช คนละชนิดกัน ว่านหอมแดง มีชื่อ วิทยาศาสตร์ว่า *Eleutherine americana* (Aubl.) Merr. ส่วน หอมแดง ที่เราใช้ปรุง อาหารมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Allium ascalonicum* L.

หมอยาเมืองเลยมักจะเรียก ว่าน หอมแดง ว่า ว่านข้าวเผ เพราะคนเมือง เลยจะปลูกไว้ตามคันนา เพื่อทำให้ข้าวออก รวงแผ่ขยายไปมากขึ้น และมักจะเปรียบ เปรยว่า ว่านหอมแดง เป็น “ขี้” กับข้าว เพราะที่ไหนมีว่านหอมแดง ข้าวก็มักจะแผ่ ไปหาเสมอ โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัย ภูเบศร์มีโครงการเก็บรวบรวมความรู้สมุนไพรจากหมอยาพื้นบ้านในหลายพื้นที่ ทั้ง เมืองเลย ชาวเขา รวมถึงชาวไทยใหญ่ ต่าง ก็มีวัฒนธรรมการใช้ว่านหอมแดงใกล้เคียง กัน หมอยาบอกว่า เวลาสังเกตว่าสมุนไพร นั้นรักษาอะไรได้ ให้สังเกตจากสี หรือไม่ก็ ลักษณะของสมุนไพรนั้นๆ เช่น เพชรสังฆาต มีรูปร่างเป็นท่อนๆ ใช้ตอกระดุกได้ ตอน หลังก็มีงานวิจัยสนับสนุนมากมายว่า เพชร สังฆาต ช่วยเพิ่มความหนาแน่นของกระดูก จนปัจจุบันหลายบริษัทในอินเดียจำหน่าย ในรูปของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อบำรุง กระดูก ในส่วนของว่านหอมแดงนั้นด้วยสี แดงก็บ่งบอกว่า บำรุงเลือด โดยสามารถที่ จะต้มน้ำดื่มก็ได้ หรือที่หมอยาไทยใหญ่ บอกว่าถ้าจะให้ได้สรรพคุณดีต้องต้มน้ำกับ เนื้อสัตว์ ซึ่งการบำรุงเลือดนั้นหมอบอกว่า ไม่ได้ดีแต่ผู้หญิงเท่านั้น แต่ยังใช้ได้กับ ผู้ชายด้วย เพราะเลือดที่ทางเดินของอาหาร และออกซิเจน การทำให้เลือดดี อยุ่จะต่างๆ ก็ดี แต่การใช้ของหมอยาภาคใต้จะต่างกัน ไปหน่อย คือจะนำหัวของว่านหอมแดงมา ดองกับน้ำผึ้งรับประทานแก้โรคตับ นอกจากนั้นแล้ว หมอยาไทยโบราณยัง

รู้กันโดยทั่วไปว่า ว่านหอมแดง แก้วหัวใน เด็ก โดยใช้หัวนำมาทุบให้แตก ผสมกับ เปราะหอม เป็นยาสมหัวเด็ก (โปะ กระหม่อมเด็ก) รักษาอาการเด็กเป็นหวัด คัดจมูก หายใจไม่ออก และยังใช้หัวบดทา ท้องเด็กแก้เด็กท้องอืด ในปัจจุบัน ว่าน หอมแดง ยังไม่มีงานศึกษาวิจัยมากนัก การค้นพบในปัจจุบันที่สำคัญคือ สารสกัด กิ่งบริสุทธิ์ของว่านหอมแดงมีสรรพคุณใน การฆ่าเชื้อแบคทีเรียที่ทำให้เกิดหนองใน แผลที่คือยาปฏิชีวนะในกลุ่มเพนนิซิลิน Methicillin-resistant Staphylococcus aureus (MRSA) และมีรายงานว่า สาร สำคัญในว่านหอมแดงมีฤทธิ์ในการยับยั้งการ เจริญเติบโตของเซลล์มะเร็งเม็ดเลือดขาว แต่เชื่อได้ว่าอีกไม่นาน ว่านหอมแดง จะ เป็นที่สนใจของนักวิจัย โดยเฉพาะใน สรรพคุณบำรุงเลือดเพราะโรคภัยไข้เจ็บสมัย นี้ก่อเกิดมาจากเลือดที่ไม่ดีก็มากโขทีเดียว ผู้สนใจสมุนไพรทั้ง 4 ชนิด ที่แนะนำ แวะไปรับฟรีได้ ที่งานมหิดล เซลล์แคร์ 2011 ระหว่าง วันที่ 16-19 มิถุนายน 2554 เฟลน นารีฮอลล์ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ วันที่ 16 มิถุนายน 2554 แจกต้นรางจืด 200 ต้น วันที่ 17 มิถุนายน 2554 แจกต้น กระชายดำ 200 ต้น วันที่ 18 มิถุนายน 2554 แจกต้นอัคคีทวาร 200 ต้น วันที่ 19 มิถุนายน 2554 แจกต้นว่านหอมแดง 200 ต้น